

“Zelo dosleden moraš biti, da se umakneš.”

Pogovor z Barbaro Simoniti

Pesnica, pisateljica, profesorica slovenskega in angleškega jezika, doktorica literarnih znanosti in prevajalka Barbara Simoniti je avtorica pesniških zbirk *Zatišnost* in *Zlati dež*, zbirke kratkih zgodb *Razdalje* ter knjige *Nonsens*, ki govori o istoimenski literarni zvrsti. Njeno zadnje (še neizdano) delo je zbirka pravljic o živalih.

Že ob teh skopih podatkih mora biti vsakomur jasno, da gre za osebo, ki v življenju išče vedno nove in nove izzive. Kljub temu pa ji največ pomeni prav pisanje literature, zato se je leta 1995 odločila za poklic svobodne pisateljice, ki ga dopolnjuje s prevajanjem. In pri tem skrbno pazi, da prevajanje ne hodi v zelje pisateljskemu ustvarjanju. Ker se, kadar piše, preseli v poseben svet, in ne more početi nič drugega hkrati.

Po promociji doktorata z dekanom Franetom Jermanom in starši

Zadnja leta si torej pisala pravljice za otroke, ki si jih pred kratkim oddala in so tako že začele hoditi po svojih potih.

Ideja za prvo pravljico se mi je porodila v gozdu, na sprehodu, kar se mi pogosto zgodi, ker imam rada naravo. Najprej sem mislila, da bo to zgodba o dečku, potem sem še nekaj dni hodila v gozd in prišla do ugotovitve, da deček ni prava oseba, tako da je na koncu nastala živalska pravljica. Iz prve je zrasla še druga in tretja. Potem sem jih tri leta po malem zapisovala, navadno jeseni, in sicer doma, v Slovenji Gradcu, ne v Ljubljani, kjer drugače živim. V tistem gozdu so pač bolj oživele. V nekem trenutku je bila zbirka končana in zdaj čakam, kako bo šlo naprej.

So vanje vključeni tudi elementi nonsensa?

Mislím, da se mi je nekaj tega prikradlo, a povsem nehote. Je nekaj besednih igr, jezikovnih nesporazumov, za posamezne like so značilni posebni stavčni vzorci ... Toda vse te poteze sem opazila šele, ko so bile že napisane. Nikoli nisem prišla do točke, ko bi rekla: hočem pisati nonsens. Ravno nasprotno, mislim, da je nonsens zelo težko pisati in da

je za to potreben poseben dar. To ti bodisi leži bodisi ne. Priznam pa, da se z nekaterimi prijatelji gremo takšne jezikovne igrice, ker vedo, da mi je jezik način bivanja, ne samo sredstvo za sporazumevanje.

Glavno izhodišče za pisanje pravljic je tudi meni samo domišljija. Ne moreš potvarjati stvari za nekega otroka, ki si ga zamisliš ali postaviš predse, ampak moraš samo iskreno poseči vase. Spominjam se, da sem kot otrok dolgo časa živela v svojem pravljичnem svetu. Ko sem šla v hosto, so v vsakem štoru prebivali škratki, cel gozd je bil vedno pravljичen in nekako od tod zdaj zajemam pravljice. Pravzaprav samo vzpostavljam stik s svojo otroško domišljijo, zato so to res pravljичne pravljice, brez fantastike, čudežev ali nasiča. Ne vem pa še, kako jih bodo sprejeli bralci.

Včasih se mi zdi, da otroci abstraktno, še posebej abstrakten humor, kar dobro razumejo. Pravzaprav presenetljivo dobro. Kako to, da se nonsens tako dobro cepi na otroško dušo?

Nonsens v bistvu nastopa na stiku med konkretnim in abstraktnim in po svojem izvoru je vezan na otroško

literaturo. Prvi pojavi so bili zgolj odlomki, iztrgani iz pesmi za odrasle; izgubili so sobesedilo, poman se je okrnil in pogosto je prevladala zvočna podoba. Otroku pomen ni vedno tako razviden kakor odraslemu in zato tudi ne anako pomemben. Ko konkretno zira pojmovne stvari, ker še nima abstraktnega mišljenja, nastanejo duhoviti pomenski obrati, ki so lahko nonsens. Npr. 'O Vrba, srečna draga vas domača', in otrok si ob branju predstavlja Vrbo kot drevo. V takih stvareh je prostor za nonsens.

Pri sodobnih pravljicah me včasih moti, da se vanje meša new-ageovska doba, ki na pladnju ponuja vse rešitve in hkrati zapira vrata lastni domišljiji.

Tudi meni je to odveč. Ne vem, ali so otroci danes res toliko drugačni, vendar mislim, da jih s tem po nepotrebnem obremenjujejo. Saj je že odraslo življenje tega prepolno. Meni so všeč žarrsko čisti izdelki, vendar se to žal izgublja. Pravljica v holivudski obdelavi pač neha biti pravljična: osebe dobijo imena, pravljičnost zamenjajo fantastični čudeži računalniške tehnologije ... Češi imajo odlično tradicijo pravljic in risank in upam, da jo bodo uspeli obdržati. Tudi angleška tradicija otroške literature mi je zelo blizu, od Alice do bogato izrisanega sveta Beatrix Potter in današnjega Trnovega robidovja. Pravljice, ki so res pravljične. Mislim, da gredo tudi moje v tako smer.

Pravljice pomagajo otroku izoblikovati neko osnovno strukturo življenja, da se potem v njej znajde. Psihologi pravijo, da otrok, ki je deležen veliko pravljic, dobi zelo jasno vrednostno predstavo, kaj je dobro in kaj slabo, zato v življenju veliko laže tvori smisel. Torej najde smisel življenja, in tudi če ga kdaj izgubi, ga ne neha iskati. Če ima v otroštvu dovolj ljubezni, je to trdna osnova, da vse udarce v življenju laže prenaša. Pravljice torej v sebi skrivajo ključ do skrivnosti življenja in so zato zelo dragocene.

Pravzaprav me ne

preseneča, da se tvoje pravljice dogajajo v gozdu, saj so vtisi iz narave zelo značilni že za tvoj pesniški prvenec *Zatišnost in drugo zbirko Zlati dež*. Pravzaprav so poleg zapisov ljubezenskih občutij tvoja glavna tema.

Uredniki in kritiki so mi povedali, da je to moja prepoznavna značilnost glede na sedanjo slovensko poezijo, ki je pretežno urbana. Priznati moram, da se mi to prej ni zdelo tako posebno. Meni je pač narava zelo pomembna. Je okvir, v katerem prebivam. Če imaš stik z njo, si vedno v stiku z rojevanjem, razvojem, smrtjo, tako kakor se odvijajo letni časi, in zato je narava tesno povezana z bivanjskimi razmišljanji. Meni se tovrsten razmislek pač včasih utrne v obliki podob. (Žal ne vedno!) V bistvu gre za podoživljanje sebe ob naravi ali narave ob sebi.

Razlika med zbirkami *Zatišnost* in *Zlati dež* je v tem, da je prva nastajala vrsto let, drugo pa sem napisala v le nekaj več kakor enem mesecu, marca 1999. *Zatišnost* se je oglašala skoraj desetletje, se po malem nabirala in sesedala v predalih. Na koncu sem zapise prečistila, izbrala ter uredila v zbirko. Ko sem jo končala, se mi je zdelo, da sem prišla do konca svoje kratkoverstične poetike. Potem pa se je nenadoma oglasila jata novih pesmi, ki so se sestavile v *Zlati dež*. To me je samo nekoliko presenetilo, ker se mi je zdelo, da sem to obliko že izpolnila, da sem že opravila z njo. Mislim, da je bila ustvarjalna pobuda za nove pesmi ravno narava s pomladnim prebujanjem in zeleno trmo preživetja.

Meni najljubši del pesniške zbirke *Zlati dež* so *Pisemenke*, nekakšne kratke definicije stvari in pojmov v obliki pesmi.

Pisemenke so tudi meni zelo ljube in veseli me, ker mi je že veliko ljudi povedalo, da so jim všeč. Ravno zadnjič

Predstavitelj Razdalj z urednikom Matejem Bogatajem

mi je slikar Bogdan Borčič rekel, kako rad jih vedno znova prebira. Zaenkrat se mi zdi, da so *Pisemenke* skrajna pesemska oblika, do katere sem prišla; samo še metafore in nič drugega. Bilo mi je v velik užitek, ko sem jih pisala, ker gre za zgoščen izraz, očiščen do bistva in kar se da nabit s pomenom. Mislim, da ni naključje, da se mi je pri *Pisemenkah* ustavilo, da se mi od takrat ni oglasila nobena pesem več. Domnevam, da bodo prihodnje pesmi, ko se bodo najavile, zelo drugačne.

Sama pri sebi ugotavljam, da vedno iščem nove ustvarjalne izzive, vedno spet nekaj drugačnega. Po poeziji sem presedela v prozo, ravno tako v kratko obliko, zdaj pa v pravljice, ki so pravzaprav posebna oblika kratke zgodbe. Ne vem pa še, kaj me bo premamilo potem.

Značilnost pesmi v obeh zbirkah so zelo, zelo kratki verzi, včasih obsegajo le eno besedo ... Kaj te je zapeljalo k tej obliki?

Ko sem iskala te svoje kratke oblike, ni bilo nič razumnega na delu. Pred *Zatišnostjo* sem pisala zelo obsežne, dolgoverstične pesmi. Prvi izbruh je bil zelo gostobeseden in zapleteno metaforičen, tako da je ostajal

neobvladljiv v svojem slogovnem obilju. V nekem trenutku pa me je zamikal izčiščen, kar se da jasen izraz in sem ga začela zasledovati. Pesmi so se mi okrajšale v *Zatišnost* in nadaljevale še v *Zlati dež*. Preprosto sem ugotovila, da je oblika izjemno pomembna za 'vsebino' pesmi. Nekatere pesmi v *Zatišnosti* sem kar nekaj časa prepisovala, ker se mi zapis ni zdel pravi. Nisem imela namena poudariti posameznih besed, vendar je bila šele ta oblika besednih verzov prava; kakor če bi sestavljal koščke zloženke in bi se nenadoma ujemali. Nekatere pesmi, ki so bile prvotno daljše, sem še okrajšala, izpustila nebitvene dele, da je ostalo samo tisto, kar sem hotela. Pri *Zlatem dežju* se mi to ni več dogajalo. Zdelo se mi je, da sem obliko dokončno ponotranjila. Pravzaprav nisem skoraj nič popravljala; ni bilo nobenega razumskega urejanja ali slogovnega izboljševanja, ampak zgolj občutek, kako mora biti.

Tvoji kratki verzi so podobni tonom, glasbi ...

Pesmi običajno zaslišim z neko besedo, ki jo potem moram zapisati, ki ji moram najti izraz. Zvočni vzgib je zame zelo pomemben, čeprav to ni glasbeni vzgib. Je zvok, ki išče besedo. Ali pa zvok, ki se mora približati

podobi, ki jo zasleduje. To dvoje se nekako sestavi.

Tudi pri zbirki kratkih zgodb Razdalje (ki so sicer različne od pesmi) je razvidna tvoja pisateljska rdeča nit, stkana iz narave in lepote ...

Ne morem zatajiti same sebe. To mi je pomembno, to je del mojega ustvarjanja; od tod izhajajo moje ustvarjalne pobude. Zgodilo se mi je celo, da sem v neki noveli namer-no uporabila podobo, ki sem jo že zapisala v pesmi in sem jo potem pustila. Rekla sem si, na koncu koncev, če mi tudi tukaj zveni pravilno, zakaj ne, saj je moja.

V zbirki kratkih zgodb Razdalje imajo zelo pomembno vlogo babice in stare tete, njihove zgodbe in izkušnje. Si navdih za te like črpala iz svojega otroštva?

Živeli smo v veliki družini z zelo zapletenimi medsebojnimi odnosi. To je bil svet, v katerem sem se oblikovala. In je hkrati svet, ki je zame zanimiv. Odraščala sem z dvema babicama, ki sta mi veliko pripovedovali. Starejši ljudje vedno oživljajo način življenja v drugih časih in prostorih, zato so tako dragoceni. Posebno mamina mama mi je bila zelo blizu s svojim domišljjskim svetom. Najbolj pa me je zaznamovala mama z darom izražanja, z vodilom, da se z jezikom izoblikuješ. Dar pogovora je pravzaprav velika skrivnost človeških odnosov; če bi se znali dobro pogovarjati, bi bilo življenje veliko boljše in manj boleče.

V sodobni slovenski literaturi dostikrat manjka zgodba, kar pa za Razdalje nikakor ni značilno – bralca kar potegnejo vase s spretno opisanimi dogodki ter prepričljivimi liki.

Zlati dež v Slovenj Gradcu

Kar se tega tiče, izstopam iz slovenskega povprečja. Prepričana sem, da je temeljni vzgib za literaturo pripovedovanje, velika čarovnija zgodbe, ki nas veže že od pradednine. Pri nas pa je skoraj greh, da bi pisatelj veljal za pripovedovalca zgodb. Modernizem, ki je skušal zgodbo nadomestiti s tokom zavesti ali s čimerkoli drugim in ji je očitno, da je dogovorjena konvencija, jo je zgolj skušal nadomestiti z drugimi konvencijami, nič bolj prepričljivimi in veljavnimi. Prinesel pa je tudi nove tehnike pripovedovanja, vse do postmoderne citatnosti in meta-literarnega razmisleka o pisanju kot predmetu samega pisanja.

Drugod se je literatura že zdavnaj vrnila k zgodbi kot novemu izzivu; opustelo prizorišče za francoskim novim romanom je bujno oplodilo južnoameriški magični realizem ... Le pri nas je pripovedovati še vedno nekaj drznega in ne povsem sprejemljivega. Seveda gre pri tem za stari trk med tradicijo in modernostjo, in v družbi, ki je hotela mesijansko spremeniti svet in je razdirala vse predhodno, je globoko zakoreninjeno prepričanje, da je vsa tradicija slaba. Mislim pa, da se umetnost že nekaj časa zelo opazno vrača v zgodbo, melodijo in figuro. Tako zelo, da se pozna celo že pri nas.

V spremni besedi Razdalj

so tvoje junakinje, citiram, opisane takole: 'Nosilke zgodb so ženske, ženske v različnih družbenih legah in emocionalnih stanjih, ljubice in matere, vnučke in babice, ki jih vidimo v trenutku, ko v njihov občutljiv in krhek svet trešči moški, sodelavec, nadrejeni, ljubimec ... Pri tem je bolj kot togost dominantne moške pozicije poudarjena izgubljenost, nemoč, nemost, občutljivost junakinj, razpetih med materinstvo, gospodinjsvo in zahtevo po družbeni uspešnosti. Veliko zgodb se ukvarja z zaposlenimi v umetniških poklicih, z glasbenicami, pisateljicami, s tistimi torej, ki imajo vse našetete lastnosti še prav posebej izrazite in so za ohranjanje razlik še posebno občutljive.'

Mislím, da ta povzetek urednika sploh ni slab. Hote ali neho te sem pisala o ženskah, ki so mi na neki način podobne, vendar brez kakšnih

deklarativnih namenov. Verjetno niso tipične, zato se lahko komu zdijo opaznejše. Preprosto pišem znotraj svojega domišljjskega in duhovnega sveta. Še vedno živimo v izrazito moški družbi, v kateri se ženska s

– molka in umika. Molka kot načina preživetja v družbi, ki ceni le bučna tolkala in trobila. V tako razglašeni skupnosti se ne moreš braniti; svoje bistvo lahko ohraniš zgolj tako, da se umakneš v svoj notranji svet.

Na salonu poezije Marjanke Kočevar v Novem mestu

svojimi ženskimi lastnostmi težko uveljavi. Poleg tega je Slovenija v zadnjem desetletju doživela hud prepiti spremembi, vrednote so se zamajale do temeljev in marsikoga izkoreninile. Praznino so zapolnile navidezne, instantne vrednote, ki so najbolj poceni. In v tem strumnem novem svetu, ki ceni zunanje uspehe, ženske (predvsem mlade) privzemajo vzorce moškega ravnanja, kot so agresivnost, glasnost, princip moči ter na vsakem koraku tekmovanje. Življenje pa seveda ni samo takšno, in če si malo drugače občutljiv, vsak korak zarezhe bolj v živo.

V Razdaljah pišem o ljudeh, ki se ne pehajo za površnim uspehom, ampak skušajo najti svoj svet in svojo izpolnitev. Čeprav se jim to ne posreči vedno. Pišem o ljudeh, ki v odnosu z najbližjimi ne manipulirajo z zaigranimi čustvi, ampak skušajo preživeti z iskrenostjo. In tu seveda nastaja osnovni nesporazum: ušesa, vajena kričanja, v šepetu ali molku ne prepoznajo več prepričljivosti. Silak pač ne ve, da si se umaknil zato, ker ti je z grobimi rokami posegel v dušo.

Tudi moja poezija je polna te teme

Kaj potrebuje človek, da postane pesnik ali pisatelj?

Vsakdo ti bo vedel povedati, da je to poseben smisel za jezik in nekakšen neoprijemljiv talent. Toda jezik je šele izrazilo, šele orodje navdiha. V zatišnih globinah je ustvarjalca najprej potrebna posebna občutljivost. Gradnikova harfa v vetru je zame še vedno ena najlepših podob za ustvarjalnost: že veter lahko zapoje v njej, če so le strune dovolj dojemljive in prečanjeno uglasene. Senzibilnost pa ni lastnost, ki bi bila pri nas cenjena, ki bi jo bili ljudje pripravljene upoštevati ali vsaj dopuščati, prav nasprotno – to je lastnost, zaradi katere jo velikokrat dobiš po glavi. Sama sem celo od bližnjih ljudi večkrat slišala, da sem 'tako občutljiva' ali 'tako čustvena', in to niti slučajno ni bil kompliment. Vendar ima vsaka palca dva konca. Mene ljudje, ki imajo v dušo vpetih samo nekaj basovskih strun, v ustvarjalnem smislu ne zanimajo. Bojim se, da tudi v nobenem drugem ne. Zato pač vedno spet pišem o umetnikih in umetnicah.

Meni pa se vendar zdi, da se prav v tem umiku skriva nekakšna moč, mogoče ženska moč ...

Tudi jaz tako mislim, vendar me redko kdo razume na ta način. Zelo dosleden moraš biti, da se umakneš in da ne delaš kompromisa. Da ne postaneš polovičarski, da se ne prilagajaš temu, kar drugi od tebe pričakujejo, ampak skušaš preživeti v svoji celovitosti. Vzemiva čisto banalen primer: danes se od ženske pričakuje, da se bo povsem prilagodila vzorcem ravnanja v tako imenovani moderni družbi. Da bo tako in tako oblečena, da se bo izstradala do takšnih in takšnih dimenzij, da bo hodila v fitnes in počenjala ne vem kaj vse, cel kup stvari samo zato, da bi bila sprejeta. Znotraj vsega tega je na koncu nič ne ostane. Veliko več poguma in osebne moči je treba, da izstopiš iz kalupa sprejemljivosti in imaš svoj okus, svoj slog oblačenja, svoj način ravnanja, svoj svetovni nazor. Danes nas vse ženske tlačijo v vzorce večno mladih, obvladljivih najstnic, nezrelih, ubogljivih, prilagodljivih, vseh enakih ... Izstopati je veliko težje.

Na koncu koncev tudi to, da sem sama izstopila iz službe in postala svobodnjakinja, terja pogum in precejšnjo moč. Da zmorem živeti v odmaknjenosti. Ampak drugače ne morem biti to, kar sem. Zame ustvarjanje ni združljivo s službo in zakoličenim delovnim urnikom. Če bom kdaj ugotovila, da tako ne morem več, si bom morda premislila. A dokler zmorem, potrebujem to razdaljo. Do časa in do vsega. Le tako lahko kaj napišem.

Čeprav so Razdalje izrazito ženske zgodbe, so nekatere zgodbe napisane, kot da jih pripoveduje moški ali celo otrok ... Kako se ti je uspelo tako prepričljivo živeti v te like?

To me je vedno zelo zanimalo. Če spoznaš, kako gleda na svet nekdo drug, kakšen je njegov pogled,

Umetniški večer: Barbara Simoniti in kitaristka Katja Porovne Silič

spoznaš povsem nov, drugačen svet, ki bi ti drugače ostal neviden ali zaprt. V tem je tudi glavni čar pripovedovanja, v tem je večna čarovnija zgodbe. V zgodbi nekoga drugega nas najprej pritegne drugačnost, v bistvu pa sveda enakost, ki jo vedno znova odkrivamo v različnosti. Vedno nas veže skupna človeškost, skupna dediščina, ki jo prevzamamo od predhodnikov in predajamo znanjem. Zgodba je zato preplet medčloveških odnosov ne samo v prostoru, ampak tudi v času.

Medčloveški odnosi so glavna tema zgodb, ki jih pišem. Tudi v pravljicah na neki način pišem o njih. Vsaka živalska oseba ima svojo vlogo v skupnosti, ki je tesno prepletena z osebimi vezmi. Otroci so se mi prav tako vedno zdeli (zredno zanimivi liki. V Razdaljah je kar nekaj opaznih otrok. Zelo me mikajo pogovori med otroki in odraslimi, ki se v bistvu odvijajo na dveh ravneh, ki se ne stikata povsem. Recimo, ko nastopi nesporazum med abstraktnim in konkretnim (pa ne vedno v smislu nonsensa) ali pa med izkustvenim in še ne naučenim.

Videti svet že z gledišča koga drugega je vrhina oziroma večšina, ki je v življenju zelo pomembna. Vsekakor pa je bistvena za pisanje proze. Pravzaprav za vsako oblikovanje besedila. Ne vem, kako bi lahko bila dobra prevajalka, če si ne bi predstavljala, kako bo besedilo, ki

ga ustvarjam, učinkovalo na bralca. Prevajanje pomeni, da vsak stavek prebesedim in premislim v drugem jeziku, ki je pogosto tudi drugačen način mišljenja. Zato je prevajanje zame zanimiva služba, saj se v svojem bistvu prepleta s temami, ki me v mojem poklicu, pisanju, najbolj zanimajo.

Kako veš, oziroma, kako se odločiš, kdo bo zgodbo pripovedoval?

Kadar pišem prozno besedilo, se ne odločam vnaprej, kdo bo pripovedovalec katerega dela in v kakšni obliki. To nikakor niso stvari, ki bi jih racionalno izbirala. Zato na to vprašanje pravzaprav ne morem izčrpno odgovoriti, ne da bi se takoj dotaknila svojega ustvarjalnega postopka. Zgodbe navadno zapisujem, ko so že zelo izoblikovane: začnem z naslovom in jih pišem v skoraj dokončni obliki. Mislim, da je smisel za strukturo stvar nekega obrtnega znanja, v mojem primeru tudi literarne predizobrazbe.

Pri nas je uveljavljeno stališče, da je literatura nekaj, kar je treba z muko izklesati do umetnine. Kakor da je besedilo kos marmorja, ki mu je treba šele vdihniti življenje. Moj način ustvarjanja je popolnoma nasproten. Doseči skušam ravno nasprotno, obdržati stvari čim bolj takšne, kakršne

sem zapisala v prvotem vzgibu. Še posebno pri dialogih pazim na to, ker hočem, da bi bili živi in resnični, ne pa da so taki, da se jim vidi, kako so obklesani.

Sama ne pišem osnutkov, ki bi jim potem pilila strukturo in jih spreminjala. Moje ustvarjanje je izrazito intuitivno; razum je v globoko spečem stanju, kadar pišem. Zato tudi zaenkrat ne prevajam literature in se nerada ukvarjam z literarno kritiko, čeprav so me različne revije snubile v to dejavnost. Ne želim prehajati bregov; zaenkrat bi se rada utrdila samo na enem.

Kritiki si se izogibala tudi pri vodenju svojih literarnih delavnic, ki nikakor niso imele ocenjevalnega značaja.

Literarne delavnice, ki sem jih imela lani, so neke vrste izjema pri mojem delu. In zelo mi je ljubo, da niso ocenjevalne. Sicer jih še nimam veliko za seboj, ampak zame je izziv, da ljudje, ki pridejo, želijo pisati, da jih spodbudiš k razgovoru o pisanju, da kaj preberejo. Nikakor pa si ne domišljam, da poznam literarne recepte, ki bi jih delila kot vegeto za boljšo juho. Načinov pisanja je toliko, kolikor je ljudi. Poleg tega imam zelo rada stik z ljudmi, s poslušalci. To je edini del moje prejšnje službe, ki ga pogrešam.

Delček tega zdaj dobim na literarnih branjih. Še posebno dobro sem se ujela s kitaristko Katjo Porovne Silič, s katero že tretje leto nastopava skupaj in sva bili že marsikje po Sloveniji. Branje svojega dela pred ljudmi se mi zdi zelo dragoceno, ker tako začutiš njihov resnični odziv. Veliko mi pomeni tudi, kadar nekdo pride k meni in mi pove, kako mu je bilo všeč. To so zelo dragocene izkušnje; to je listo, od česar lahko potem živiš.

Ali so ti pomembni tudi stiki oziroma povezovanje z drugimi pesniki in pisatelji?

Takšnih stikov je sorazmerno malo. Tudi društvo pisateljev ni takšno, da

bi nas posebej povezovalo, čeprav je bilo že nekaj izvirnih novih srečanj. Se pa zadnje čase družim z nekaj pesnicami. Malo se pogovarjamo, včasih kaj preberemo. V bistvu se dotaknemo tega, kako pišemo. Naše izkušnje na začetku so bile takšne, kot jih moški kolegi gotovo niso doživeli. Takrat, ko smo začele, so bile vse literarne pozicije v Sloveniji v moških rokah, vsi uredniki, vsi založniki, vsi kritiki so bili moški. Deležne smo bile tudi različnih odzivov, ki nikakor niso bili odzivi na naše literarno delo, ampak prej na nas same.

Mislím, da so se zdaj stvari že zelo izboljšale. Pri vsem skupaj gre predvsem za to, da si ne glede na to, ali si pisatelj ali pisateljica, enkrat enkrat posameznik, ki mora imeti možnost, da se ustvarjalno izraža na svoj način, ne da bi ga doletele vnaprejšnje neliterarne ali zunajliterarne sodbe. Konec koncev smo vsi ustvarjalci drugačni. V tem je naše bistvo. Odstopamo od povprečnih pričakovanj.

Se ti zdi, da obstajajo v slovenski literaturi smernice, ki diktirajo način pisanja (in lahko pisatelju dušijo njegov izraz, o katerem sva prej govorili)?

Ko sem kot študentka začela pisati, sem se čutila popolnoma izključeno iz tega, kar se je takrat dogajalo. Potem pa je druga generacija zaorala novo smer in začele so se spremembe. Mene je motil diktat modernizma, ki je na Slovenskem kar trajal in še polnokrvno živi naprej. Sama sem bila za Zlati dež deležna uredniške ocene, da je to 'primarna lirika' kot nasprotje modernistični. V bistvu me je oznaka potisnila v določen predal. V tem smislu obstajajo neke smernice. Prav tako je bilo še nedavno zelo značilno, da je na našem literarnem prizorišču prevladovala francosko usmerjena komparativistika, ki je zelo cenila francoske vzore in zaničevala vse, kar bi samo spominjalo na angleške. Tako je moja prozna zgodbenost za nekatere pač najprej anglosaška in

Ob izidu Zlatega dežja

šele potem osebna. Po drugi strani pa sem naletela tudi na ocene, da sem zelo srednjeevropska, kar mene vsekakor bolj prepriča. Zanimivo bo opazovati, kaj bomo doživljali v prihodnjih letih. V evropskem prepihu se bomo še bolj zavedeli tega, kar v resnici smo, kar je za nas značilno in v čemer je naša slovenska prepoznavnost.

Tvoj dosedanji pisateljski opus je precej pisan in raznolik. Ali že kaj slutiš, kam te bo v prihodnje zaneslo, predvsem v literaturi za odrasle?

Mislím, da še ni prišel čas. Vsaka knjiga je, na koncu koncev, mejnik tvojega osebnostnega razvoja; od ene do druge doživiš neko razdaljo. Nikakor pa nisem mod tistimi pisatelji, ki veliko pišejo; to mi je bilo že od začetka jasno. Nekateri se vztrajno držijo pravila, da vsak dan nekaj zapišejo, sama pa za to enostavno nimam časa. (Čeprav so bila dnevniška leta nekoč tudi meni potrebna.) Vsak dan izsiljena vrstica zame tudi ni prava vrstica. Mislím, da bi si samo kvarila slog, če bi po sili pisala dnevna klepetanja ali

kolumnistične zapise. S prevajanjem pa vendarle ostajam v ustvarjalnem stiku z jezikom. Tako literatura za odrasle zaenkrat še počiva. Zvečer se mi včasih utme kakšna misel, a še nisem tako daleč, da bi začela pisati; v bistvu sem v predpripravljenem obdobju, ko so to bolj vzgibi, ko še niti podobe niso.

Včasih me kdo vpraša, ali je težko biti pisatelj. Ni težko, takrat, kadar pišeš. To je najboljše način bivanja, kar sem ga kdajkusila. Zato vsak pisatelj tako rad pripoveduje o tem, kar pravkar ustvarja, a celo mori poslušalce s predolgimi citati. Takrat je tudi dobrodošla tema za medijske zapise in pogovore. To je njegovih pet minut slave; njegovo navdušenje je nalezljivo. Seveda pa je tudi njegov rok trajanja lahko kratek. – Zares težko je na drugi strani: trda so obdobja, ko ne pišeš, ko boljčita vate samo bel papir in gluho oko računalnika. Takrat sta za življenjski pogon potrebni vztrajnost in vera, da si pisatelj in da boš spet pisal. In če v tem zašišnem obdobju pride k tebi nekdo in te prosi za intervju, potem lahko vsaj njemu verjameš, da tvoje bistvo še živi. Da si že ustvaril trajno sled.

Z avtorico se je pogovarjala
Vida Vogar